

af te wachten, vóór ieder aan zijn werk kon gaan; ook niet meer iederen dag naar de Beurs te gaan om de fabriekmeesteren op de hoogte te houden van het werk¹⁾, maar hij moet het volk dagelijks nagaan, zien of zij het werk goed doen en „off hetselve is geproportioneert nae den tijd, die sy daeraen hebben besteet” en vooral zorgen, dat er onder het werk geen tabak gerookt wordt. Hij heeft het opzicht over alle aanbestede metsel- en steenwerken, de materialen van tras, kalk, steen, zand enz.²⁾, moet letten op de bestrating en een lijst maken van alle stadsgebouwen, kaden, bruggen enz., die hij alle maanden minstens éénmaal moet inspecteeren. Deze betrekking is voor verschillende stadsbouwmeesters de opleidingsschool geweest voor het bouwmeesterschap.

Adriaen Moens heeft het nieuwe ambt in de hoogte weten te brengen. Reeds in 1724 werd hem „de zevende dag” toegezegd, m.a.w., hij kreeg voortaan ook betaling voor den Zondag. 22 Oct. 1727 werd hem zes steen kaarsen (= 3 K.G.) 's jaars toegestaan om in de winteravonden teekeningen en kaarten te kunnen maken voor de fabricage, terwijl hij in hetzelfde jaar aangesteld was als ontvanger van het straatgeld tegen 1 % der ontvangsten. Als zelfstandig werk van hem kan ik een rapport noemen van 16 Maart 1728 door hem uitgebracht over den toestand van de bestrating tusschen Rotterdam en Gouda. Voor dat extrawerk genoot hij f 50. In consideratie van zijn extra-ordinaire diensten en zijn ijver kreeg hij in 1737 nog een douceur van f 200. Na den dood van Van Dongen achtte men hem den geschikten man om diens plaats in te nemen, die hij van 27 October 1738 tot zijn dood in April 1758 heeft vervuld. Al dadelijk kreeg hij moeielijkheden met den toenmaligen knecht of klerk der fabricage Gerald van Wolde, die zich waarschijnlijk gepasseerd achtte. Naarmate de positie van den meesterknecht was gestegen, was feitelijk die van den knecht gedaald. Verschillende werkzaamheden, oorspronkelijk door den laatste verricht, waren overgegaan op den meesterknecht. De knecht was hoe langer hoe meer boekhouder geworden en Gerard van Wolde verbeelde zich nu, omdat hij contra-boek hield, dat

1) Stond in 1707 eigenlijk in de instructie van den tweeden bouwmeester, maar was dus overgebracht op den opziener der arbeiders.

2) In de instructie van 24 Maart 1735 werd dit toezicht ook uitgestrekt over het timmerwerk, het hout en de timmerlieden.